

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO - SPRÁVNÍ

**Regionální úkoly organizace Českého červeného
kříže při krizových stavech**

Eva Myšáková

Bakalářská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva MYŠÁKOVÁ**
Osobní číslo: **E08578**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Název tématu: **Regionální úkoly organizace Českého červeného kříže při krizových stavech.**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1) Úvod a seznámení s tématem a cílem práce.
- 2) Český červený kříž v ČR - historie až po současnost.
- 3) Krizový stav a související pojmy.
- 4) Průzkum ČČK v regionu formou dotazníkového šetření a zjištění jejich úkolů.
- 5) Vyhodnocení dotazníků.
- 6) Shrnutí získaných dat a závěr.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ŠTĚTINA, J. a kol. Medicína katastrof a hromadných neštěstí. 1.vydání. Praha : Grada, 2001. 108 s. ISBN 80-7169-688-9.

POKORNÝ, Jiří. Urgentní medicína. 1.vydání. Praha : Galén, 2004. 547 s.

BAŠTECKÁ, Bohumila. Terénní krizové práce. 1. vydání. Praha : Grada, 2005. 299 s.

VYMĚTAL, Štěpán. Krizová komunikace. 1. vydání. Praha : Grada, 2009. 176 s. ISBN 978-80-247-2510-9.

ANTUŠÁK, Emil; KOPECKÝ, Zdeněk. Krizový management. 1. vydání. Praha : Oeconomica, 2005. 131 s.

KOHOUTEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo. Psychologie katastrofických událostí. 1. vydání. Praha : Academia, 2009. 362 s. ISBN 978-80-200-1816-8.
Zákon č.126/1992 Sb. O ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži.

Ústavní zákon č.110/1998 Sb.O bezpečnosti ČR.

Stanovy ČČK ze dne 5.6.1993 ve znění dodatků 1-6.

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Josef Janošec, CSc.
Ústav ekonomiky a managementu

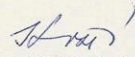
Datum zadání bakalářské práce: 25. června 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2011

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 12. července 2010

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce, jako školního díla, podle § 60 ods.1 autorského zákona a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vynaložení díla vynaložila a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 2. 5. 2011

Eva Myšáková

Poděkování:

Velmi ráda bych chtěla poděkovat vedoucímu mé práce, **doc. Ing. Josefu Janošcovi, CSc.**, za jeho vedení, odborné rady a cenné připomínky.

Dále bych chtěla poděkovat předsedovi Českého červeného kříže v Hradci Králové, panu Bc. Lukáši Pochylému, který mi poskytl materiál, odborné rady a spolupráci při tvorbě regionálního průzkumu Českého červeného kříže.

V neposlední řadě patří velký dík mé rodině, která mě podporuje v celém studiu.

ANOTACE

Práce se zabývá regionálními úkoly Českého červeného kříže při krizových stavech. Cílem této práce bylo zjistit, jak Český červený kříž, přesněji Oblastní spolky Českého červeného kříže, funguje při krizových situacích.

KLÍČOVÁ SLOVA

Český červený kříž, Oblastní spolky Českého červeného kříže, Humanitární jednotky Českého červeného kříže, krizové stavy, krizové řízení

TITLE

Regional tasks of Czech Red Cross organization in crisis situations.

ANNOTATION

Basis of this work are regional tasks of Czech red cross in crisis states. The main goal of this work was find out how Czech red cross, exactly Local units of Czech red cross works in crisis situations.

KEY WORDS

Czech red cross, Local units of Czech red cross, Humanitary unitsof Czech red cross, crisis states, crisis management

Obsah

Úvod	9
1 Historie Československého červeného kříže a Českého červeného kříže	12
2 Současnost Českého červeného kříže	14
2.1 Poslání a úkoly ČČK.....	15
2.2 Organizační struktura Českého červeného kříže.....	16
2.3 ČČK v číslech	17
2.4 Kolektivní členové ČČK.....	18
2.5 Humanitární jednotky ČČK	19
2.5.1 Struktura a složení Humanitárních jednotek ČČK	20
2.5.2 Materiální vybavení HJ ČČK	21
2.5.3 Ekonomické zajištění činnosti HJ ČČK	22
2.5.4 Fáze nasazení HJ ČČK	22
2.5.5 Humanitární jednotky ČČK při povodních ve statistikách.....	23
3 Krizový stav a související pojmy.....	25
3.1 Krizová situace	25
3.2 Krizové stavy	26
3.3 Krizové řízení	27
3.3.1 Postup práce Oblastních spolků ČČK při vyhlášení nouzového stavu.....	28
4 Průzkum regionálních úkolů ČČK při krizových stavech	30
4.1 Metodika	30
4.2 Cíle výzkumu	30
4.3 Dotazník.....	31
4.4 Vyhodnocení dotazníků	34
4.4.1 Otázka číslo 1	34
4.4.2 Otázka číslo 2	34
4.4.3 Otázka číslo 3	35

4.4.4	Otázka číslo 4	36
4.4.5	Otázka číslo 5	38
4.4.6	Otázka číslo 6	38
4.4.7	Otázka číslo 7	39
4.4.8	Otázka číslo 8	40
4.4.9	Otázka číslo 9	41
4.4.10	Otázka číslo 10	41
4.4.11	Otázka číslo 11	43
4.4.12	Otázka číslo 12	44
4.4.13	Otázka číslo 13	45
4.4.14	Otázka číslo 14	46
5	Vyhodnocení průzkumu	47
	Závěr	49
	Seznam použité literatury	50
	Seznam obrázků	53
	Seznam tabulek	53
	Seznam použitých zkratek	54

Úvod

„Psalo se datum 24. června 1859 – byla to srážka rakouské a francouzsko – sardinské armády. V tento památný den stálo proti sobě víc než 300 000 mužů, bitevní linie byla 5 mil dlouhá a bojovalo se na ní přes 15 hodin. Je to boj člověka proti člověku, strašlivý, příšerný. Rakušané i Spojenci padají k zemi, zabíjejí se na krvavých mrtvolách, vraždí se pažbami, rozbíjejí si hlavy a rozparují si šavlí nebo bajonety svá břicha. To není již boj, to jsou jatky, vzájemné zabíjení divokých zvířat, zuřivých a žádostivých krve. Docela i ranění hájí se ještě do posledního dechu. Za bitvy byli ranění důstojníci a poddůstojníci dopravováni do polních lazaretů, zřízených v nedalekých dvorech, chrámech a klášterech nebo pod volným nebem ve stínu několika stromů a dostali tam první nouzový obvaz. Teprve po nich přišla, pokud to vůbec bylo možno, řada na vojíny. Kdo mohl chodit, šel tam sám. Ostatní, vysílení ztrátou krve, bolestmi, strádáním, vnitřním rozrušením, tam byli donášeni na nosítkách. Byly zde celé prapory bez potravy, jinde opět oddíly, kterým chybělo vše nejpotřebnější. Někde chyběla voda a tam byla žízeň tak veliká, že důstojníci i vojíni vzali za vděk i vodu ze špinavých kaluží smíšených často s krví. Tichem noci se nesl nářek a stony, zpola dušené vzlyky plné bolesti a smrtelné úzkosti i srdcervoucí volání o pomoc. Vycházející slunce 25. června 1859 ozářilo jedno z nejpříšernějších divadel, které si lidská fantazie může vytvořit.

Na kamenné podlaze Castiglionských chrámů leželi stísněni ranění všech národností. Byli tam umístěni Francouzové i Němci, Slované i Arabové. Třeba že každá budova byla změněna v nemocnici a každá rodina věnovala péči přijatým raněným, podařilo se sehnat několik žen z lidu, které podle svých sil spolupracovaly, aby pomohly mnoha tisícům raněným ležících bez pomoci. Jednalo se o to, aby lidé, kteří doslovně zmírali hladem a žízní, byli krmeni a především napájeni, aby jejich rány byly obvázány, jejich krvavá, špínou a červy pokrytá těla omývána – a to vše ve strašlivém horku, mezi páchnoucími a odpornými výpary a uprostřed nářku a sténání. Vytvořilo se tak jakési **jádro dobrovolných pomocníků**. V chrámech chodily lombardské ženy se džbány a vědry s čistou vodou od jednoho vojína k druhému, aby hasily jejich žízeň a ovlažovaly jejich rány. Některé z těchto improvizovaných ošetřovatelek byly přívětivé staré ženy, jiné půvabné mladé dívky, jejichž něžnost a dobrota a pozorná péče dodávala nemocným opět trochu mysli.

Toto jsou vzpomínky a přímé citace Jeana Henri Dunanta, který ve své knize Vzpomínky na Solferino popisuje celých 8 dní své pomoci raněným. Nejprve na tuto práci byl sám, později se přidali lidé z okolních vesnic. Byla to jen kapka v moři, ale stačila k tomu, aby pozvolna zaplavila celý svět.

26. – 29. října 1863 v Ženevě se konala ustavující konference organizace Mezinárodního červeného kříže se svým označením Červený kříž (složený z 5 čtverců) v bílém poli. Na této ustavující konferenci byla přijata zásada nedotknutelnosti a neutrality zdravotnických zařízení a personálu označeného červeným křížem.

Český červený kříž je jednou ze 186 národních společností Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Postavení Českého červeného kříže (ČČK) vyplývá ze zákona č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži (ČSČK) a Ženevských úmluvách. Má 65 000 členů a dobrovolníků, působí na celém území ČR. Zahrnuje ústředí v Praze a síť 78 poboček – Oblastních spolků.

A právě tyto Oblastní spolky ČČK a jejich aktivity při krizových stavech byly předmětem bakalářské práce. Téma jsem si vybrala také proto, že již od doby, kdy jsem byla školačkou na základní škole a studentkou na gymnáziu, jsem se zúčastňovala soutěží a akcí, které organizoval ČČK. V té době byla pro mě tato aktivita spíše zajímavostí, ale později jsem plně začala chápat význam dobrovolníka v ČČK.

Dalším důvodem výběru tématu je zaměření studijního oboru „Management ochrany podniku a společnosti“ a studijní náplň některých odborných předmětů, ve kterých se prolíná činnost a význam integrovaného záchranného systému (IZS). Stěžejním rokem pro problematiku bezpečnostního systému ČR byl rok 2000, kdy byl schválen balíček krizových zákonů. Byla upravena činnost Hasičského záchranného sboru ČR (HZS ČR) a IZS, ale rovněž stanovena pravidla krizového řízení a hospodářských opatření pro krizové stavy.

Zákon o IZS pojednává o koordinaci spolupráce mezi základními a ostatními složkami. IZS tedy není instituce, ale je jednotlivými institucemi zajišťován. Mezi základní složky patří Policie ČR, Zdravotnická záchranná složka, HZS ČR a jednotky požární ochrany krajů určené k plošnému pokrytí. Ostatní složky IZS jsou Městské policie,

Armáda ČR a různá občanská sdružení, mezi něž je zahrnut i Český červený kříž. Aktivity ČČK jsou předmětem bakalářské práce.

Cílem bakalářské práce je popsat, přiblížit a zhodnotit připravenost Oblastních spolků na případné krizové situace, technické vybavení Humanitárních jednotek ČČK, počty členů a jejich připravenost pro zásah v krizové situaci.

První část bakalářské práce je zaměřena na představení Českého červeného kříže od historie až po současnost. Objasňuje a definuje pojmy související s krizovým stavem, jako je například krizová situace a krizové řízení. Dále popisuje Humanitární jednotky ČČK.

Druhá část práce je praktická. Analyzuje data získaná z průzkumu ČČK v regionu z dotazníkového šetření. Na závěr této části je uvedeno vyhodnocení průzkumu.

1 Historie Československého červeného kříže a Českého červeného kříže¹

Počátkem února roku 1919, měsíc po vzniku samostatné Československé republiky, se v Obecním domě v Praze sešli sociální pracovníci, kteří vytvořili delegaci a poslali ji za prezidentem republiky T. G. Masarykem. Zde, vybraní zástupci předložili svoji žádost o vytvoření nové organizace a návrh na jmenování jeho dcery dr. Alice Masarykové na místo předsedkyně (funkci vykonávala do roku 1938). Prezident republiky této žádosti vyhověl v dopise z 6. února 1919. Právě proto je toto datum považováno za oficiální založení Československého červeného kříže (ČSČK). V tomto roce byl ČSČK uznán Mezinárodním výborem Českého kříže v Ženevě jako řádná národní společnost.

V období mezi dvěma světovými válkami ČSČK vyplňoval nedostatky státní zdravotní správy. Budoval zdravotní ústavy, dětské prázdninové osady, sirotčince, útulky pro starce, poradny pro matky a další. Také do své správy převzal státní ošetrovatelskou školu, kde prováděl i výchovu.

Po hospodářské krizi byly známé charitativní programy ČSČK. Rozdával základní potraviny a ošacení v nejhudších oblastech, sociálně slabým rodinám zajistil topení v zimních měsících a na různých místech organizoval vyvážení polévek. Tímto způsobem pomáhal i do zahraničí (32 vagónů šatstva a potravin do Samary).

5. srpen 1940, po německé okupaci a vytvoření protektorátu Čechy a Morava, byl ČSČK rozpuštěn a veškerý majetek celé společnosti byl zabaven. Materiální škody byly odhadnuty na 170 milionů předválečných korun. Velké množství členů bylo zatčeno, vězněno v koncentračních táborech a řada z nich byla popravena. Ti, kteří zůstali na svobodě, se aktivně (ilegálně) zapojovali do odbojové činnosti, zachraňovali a pomáhali nadále. Za tyto činnosti bylo například popraveno 200 dobrovolných sester ČSČK.

Po skončení druhé světové války činnost ČSČK fungovala na stejném principu, jako za první republiky. Organizoval dopravní zdravotní službu, posílal nemocné do ústavů, děti do prázdninových osad a matky s dětmi do poraden. Hlavní roli hrála nově vzniklá Pátrací služba ČSČK, která měla tisíce žádostí, aby našla nezvěstné osoby.

¹ Upraveno podle: Český červený kříž. *Český červený kříž* [online]. 2010 - 2011 [cit. 2011-03-29]. Historie Československého červeného kříže a Českého červeného kříže. Dostupné z WWW: <<http://www.cervenýkříž.eu/cz/historie.aspx>>.

Únorový politický převrat v roce 1948 znamenal velký zásah do činnosti organizace. ČSČK ztratil svoji samostatnost a nezávislost. Aby mohl přežít a dále fungovat, odklonil se od plnění základních principů mezinárodního hnutí. Byl zařazen mezi společenské organizace a začleněn do jednotné Národní fronty. Stát převzal péči o zdraví lidí, jejich sociální zabezpečení, výchovu a kulturu a ČSČK svou činností pouze doplňoval tyto aktivity státu. Je postátněna například dopravní zdravotnická služba ČSČK. S vymizením některých, těchto tradičních činností organizace, ale vznikají jiné aktivity, jako je dobrovolné dárcovství krve, zajišťování dobrovolných zdravotnických a sociálních služeb.

ČSČK vytváří Stanice první pomoci, které jsou umístěny na hlavních železničních tazích. Vznikají zdravotnické hlídky a družiny, hlídky mladých zdravotníků a zájmové zdravotnické kroužky, ale hlavně školí dobrovolné sestry, mladé zdravotníky a obyvatelstvo o první pomoci. Zdravotníci ČSČK pomáhají při významné zdravotnické akci – celostátní očkování proti dětské obrně. V roce 1960 se koná 1. letní tábor pro zdravotně oslabené děti.²

Politické a společenské změny po sametové revoluci v roce 1989 umožnily ČSČK návrat zpět k nezávislosti a samostatnosti, ale také k návratu některých činností, které před tím nebyly možné. Začíná opět dodržovat principy mezinárodního hnutí Červeného kříže. Zvláštní složkou Českého červeného kříže (ČČK) se stala Mládež ČČK (nástupce Československé Mládeže), která vznikla roku 1991.

V roce 1992 byl schválen nový Zákon č.126/1992 Sb. o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži. Na základě tohoto zákona byla Červenému kříži vrácena část objektů a nemovitostí.

² LITERÁK, Radim. *Historie Československého červeného kříže* [online]. 2000,2001 [cit. 2011-03-29]. Historie Československého červeného kříže. Dostupné z WWW: <<http://ck.czweb.org/cck/historie.html>>.

2 Současnost Českého červeného kříže

Se zánikem československé federace se ČSČK rozdělil. Na území České republiky vznikl 5. 6. 1993 Český červený kříž, který byl později uznán Mezinárodním výborem Červeného kříže (26. 8. 1993). O dva měsíce později byl přijat za člena Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce (25. 10. 1993). Jeho postavení je upraveno Zákonem č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži. Nyní je samostatnou organizací, která byla Ministerstvem vnitra České Republiky registrována dne 10. 6. 1993.

Společnost Český červený kříž má sídlo v Praze, a je to humanitární občanské sdružení, které působí na celém území České Republiky. Jeho práce, poslání a úkoly jsou všeobecně prospěšnou činností.

ČČK má své označení – znak Červený kříž v bílém poli, který má dvě různá použití:

- ochranné označení – je určeno pro ochranu v době konfliktu. Tímto znakem se chrání osoby, stavby, vozidla a materiál. Jsou rozmístěna na páskách na rukávech nebo na střechách budov. Mohou ho používat pouze mezinárodní organizace Červeného kříže a jejich zaměstnanci.
- identifikační (informační) znak – měl by být zarámován nebo okolo něj napsány iniciály národní společnosti. Tento znak se smí používat pouze s dokladem, který ho k tomu opravňuje.

Přesné informace o používání znaku jsou uvedeny v Příloze Věstníku Úřadu ČČK č. 4/2002 a v Příloze č. 4 Věstníku ČČK č.4/2006.

Obrázek 1: Znak Českého červeného kříže

Zdroj: Internetové stránky ČČK³

³ Český červený kříž. *Český červený kříž* [online]. 1999 - 2009 [cit. 2011-04-19]. Kdo jsme?. Dostupné z WWW: <<http://www.cervenykriz.eu/cz/kdojsme.aspx>>.

Obecné ustanovení, organizační struktura, majetek, hospodaření a kontrola ČČK je upravena Stanovami a vnitřními normami Českého červeného kříže.

2.1 Poslání a úkoly ČČK⁴

Posláním ČČK je zejména předcházet a zmírňovat utrpení, chránit zdraví, život a úctu k lidské bytosti, podporovat vzájemné porozumění, přátelství a mír mezi národy bez rozdílů národnostních, rasových, náboženských, třídních a politických a usilovat o naplňování základních principů hnutí Červeného kříže.

ČČK podle Stanov ČČK plní zejména tyto úkoly:

1. Působí jako výlučně uznaná pomocná organizace vojenské zdravotnické služby, zajišťuje výchovu personálu a obyvatelstva pro poskytování **humanitární pomoci** a první předlékařské pomoci. Provádí výcvik, organizaci a registraci dobrovolných sester a ošetřovatelek včetně základního materiálního vybavení. Zajišťuje pátrací službu po pohřešovaných.
2. Působí v oblasti civilní obrany a ochrany obyvatelstva a poskytuje pomoc v případech katastrof a jiných mimořádných událostí. Zajišťuje ve spolupráci se státními orgány propagaci, organizaci a výcvik první pomoci, obstarává, udržuje a obnovuje zdravotnické zařízení a zásoby. Organizuje a registruje síť záchranných týmů.
3. Poskytuje zdravotnické, záchranné, sociální a další **humanitární služby** a to zejména:
 - zřizuje, udržuje a provozuje sociální a zdravotnická zařízení dočasná i trvalá, jako jsou např. léčebné ústavy, transfúzní zařízení, speciální dětské ozdravovny, zařízení pro rekonvalescenci a rekondici, domovinky, azylové domy a vývařovny, dopravní zdravotní službu, zdravotnická školící a školská zařízení;
 - zajišťuje bezpříspěvkové dárcovství krve včetně přípravy krevních produktů pro lékařské účely a oceňuje bezpříspěvkové dárcce krve;
 - zajišťuje zdravotní a sociální pomocnou péči o invalidy a jejich rodiny, bezdomovce, běžence a ostatní osoby, které tuto pomoc nezbytně potřebují;

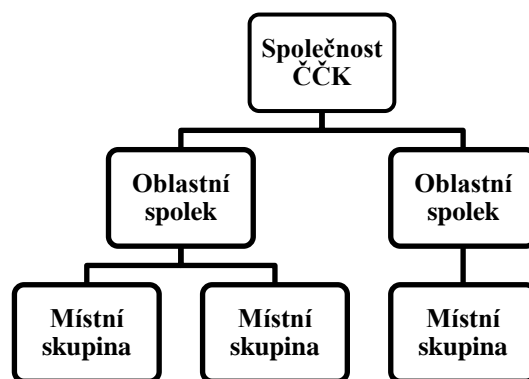
⁴ dle Stanov Českého červeného kříže.

- zřizuje, organizuje a provozuje pomocnou ošetrovatelskou službu pro nemocné a jinak potřebné občany;
 - zřizuje a provozuje další zařízení a činnosti všeobecně prospěšné.
4. Zajišťuje organizaci a podporuje činnost zvláštních složek ČČK, např. Mládeže ČČK.
 5. Organizuje a podporuje sociální a zdravotní výchovu mládeže, získává mládež a děti pro šíření a realizaci **humanitární činnosti ČČK**.
 6. Získává, vzdělává a cvičí občany a své členy pro aktivní činnost, zejména dobrovolnou službu ve všech složkách a subjektech Společnosti ČČK pro naplňování **humanitárního poslání ČČK**.
 7. Spolupracuje při plnění svých úkolů s orgány státní správy a dalšími institucemi v duchu základních principů a poslání ČČK.

2.2 Organizační struktura Českého červeného kříže

Struktura ČČK je vrstvena ve 3 úrovních a každá tato oblast má svoji právní subjektivitu.

Místní skupina ČČK je základní subjekt, který vzniká všude tam, kde se přihlásí nejméně 5 členů a v dané oblasti tvoří **Oblastní spolek ČČK**. V každém kraji je zvolen jeden Oblastní spolek ČČK, který jedná s krajskými institucemi o svých aktivitách. Všechny Oblastní spolky tvoří **Společnost ČČK**, která je zastoupena Úřadem ČČK (na Úřadu ČČK je zaměstnáno 171 pracovníků). Český červený kříž má své ústředí v Praze a působí po celém území České republiky - jeho pobočky (Oblastní spolky ČČK) fungují v každém okrese.

Obrázek 2: Struktura Českého červeného kříže

Zdroj: Vlastní zpracování

V čele Českého červeného kříže stojí prezident RNDr. Marek Jukl, Ph.D.. Úřad ČČK je řízen ředitelem RNDr. Josefem Konečným, který je jmenovaný prezidentem ČČK. Kontrolním orgánem je Dozorčí rada ČČK.

V mé práci se převážně budu zmiňovat o Oblastních spolcích ČČK (OS), protože právě tyto skupiny působí po celé České Republice na regionální úrovni. Na níže uvedené mapě na **Obrázku 3** jsou zobrazeny všechny Oblastní spolky ČČK po celé České republice.

Obrázek 3: Oblastní spolky ČČK v České republice

Zdroj: Internetové stránky ČČK⁵

2.3 ČČK v číslech

Podle nejnovějších statistických údajů za rok 2010 členskou základnu ČČK tvoří **46 882 členů**. K tomuto číslu je ještě potřeba zohlednit dobrovolníky, kterých je **3 155** (počet dobrovolníků je poměrně stabilní, ale podle potřeb se zvyšuje – při povodních v roce 2002 toto číslo přesáhlo 10 000).

⁵ Český červený kříž. *Český červený kříž* [online]. 1999 - 2009 [cit. 2011-04-19]. Kde působíme?. Dostupné z WWW: <<http://www.cervenykriz.eu/cz/kdojsme.aspx>>.

Rozdíl mezi členem a dobrovolníkem je takový, že dobrovolník není k ČČK v pracovním poměru a naplňuje cíle, úkoly a poslání této organizace na základě dohody uzavřené s ČČK, která stanoví vzájemná práva a povinnosti. Za to členství vzniká tomu, kdo se přihlásí k registraci a je registrován v některé Místní skupině a platí členské příspěvky.

Členové ČČK se sdružují v 1 299 Místních skupinách a 76 Oblastních společích Českého červeného kříže. V **Tabulce 1** jsou uvedeny statistické údaje o aktuálním počtu členů, dobrovolníků a zaměstnanců ČČK v Pardubickém kraji. V porovnání s dalšími kraji má Pardubický kraj nejvíce dobrovolníků a nejvíce Místních skupin ČČK. Svoji velikostí členské základny získává 2. místo po Jihomoravském kraji.

Tabulka 1: Statistické údaje ČČK v Pardubickém kraji za rok 2010

PARDUBICKÝ KRAJ										
Okres	Počet pracovníků	Počet dobrovolníků	Počet členů ČČK	Porovnání s r. 2009	6 – 15 let	16 – 45 let	46 – 65 let	65 let a výše	Počet Místních skupin	Porovnání s r. 2009
Chrudim	2	25	420	- 150	16	48	161	195	25	1
Pardubice	1	14	692	-101	22	101	41	528	18	- 2
Svitavy	2	18	1 886	- 42	3	326	754	803	45	- 2
Ústí n. Orlicí	8	130	1 920	9	18	155	569	1 178	32	- 2
Celkem	13	187	4 918	- 284	59	630	1525	2 704	115	- 5

Zdroj: Zpráva o výsledcích činnosti ČČK v roce 2010

2.4 Kolektivní členové ČČK

Kolektivním členem ČČK může být každá právnická osoba, která:

- má sídlo v ČR,
- ztotožňuje se s principy, cíli, úkoly a posláním ČČK,
- aktivně je naplňuje nebo přispívá k jejich naplnění prostřednictvím některé součásti ČČK.

ČČK má v současné době sedm kolektivních členů a jejich členství je upraveno ve Stanovách ČČK. Těmito členy jsou:

Vodní záchranná služba ČČK je samostatné občanské sdružení, základem jehož činnosti je preventivní záchranná služba, příprava a výcvik jejích členů a příprava techniky a materiálu. V současné době tvoří asi 44 Místních skupin a svoji činnost vyvíjí přibližně na 50 stanicích s cílem zajišťování bezpečnosti na frekventovaných vodních plochách v letní sezóně.

Horská služba ČČK je předurčena především k záchraně a k poskytnutí první pomoci v horách v průběhu celého roku. V současné době má cca 600 členů z toho 55 profesionálů.

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky je společenskou organizací zabývající se záchrannými pracemi pomocí speciálně vycvičených psů. Jejich výcvik je zaměřen k vyhledávání živých i mrtvých osob v různém prostředí.

Skalní záchranná služba chráněné krajinné oblasti Broumovsko je občanské sdružení, které vzniklo na základě iniciativy horolezců, turistů a hasičů okresu Náchod. Úkolem sdružení je podílet se na záchranných akcích při úrazech turistů a horolezců ve skalních terénech.

Česká speleologická společnost je občanským sdružením zájemců o speleologii, krasové i pseudokrasové oblasti a jevy, přirozené i umělé podzemní prostory. Jejím posláním je poskytnout neprodlenou a kvalifikovanou pomoc v případě nehody v jeskyních nebo jiných extrémních podmínkách, na něž je materiálně i odborně připravena.

Česká unie námořního jachtingu a **MediClinic** jsou další dva kolektivní členové ČČK.

2.5 Humanitární jednotky ČČK⁶

Humanitární jednotky (HJ) ČČK vznikly po zjištění, že profesní jednotky IZS – **prvosledové jednotky** nemohou vše stihnout, pokud mimořádná událost je většího rozsahu. Profesní jednotky dokážou zajistit rychlou a efektivní pomoc při záchraně osob a péči o raněné v bezprostředním ohrožení života. Pro oblast ubytování, stravování,

⁶ ŠTOREK, Josef; ALBERT, Roland. *Humanitární jednotky Českého červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2003. str. 12 – 18.

psychologické a sociální pomoci bylo nutné vytvořit **druhosledové jednotky** (humanitární jednotky).

Práce těchto dvou jednotek musí na sebe navazovat. Jejich propojení je nutné, protože:

- je potřeba plnit úkoly druhého sledu už v době, kdy je znám rozsah škod a postupně se začíná pracovat na jejich odstranění
- péče o postižené musí být zahájena ihned
- důležitá rozhodnutí a opatření je třeba přijmout ihned v prvních hodinách
- některá druhosledová opatření vedou ke zjednodušení a tím pádem k urychlení práce profesních jednotek IZS.

Ze statistik také vyplynulo, že při událostech velkého rozsahu je:

- 20% těžce zraněných
- 40% lehce zraněných
- 40% nezraněných.

O těžce zraněné se postarají profesionální jednotky IZS. Humanitární jednotky poskytnou pomoc lehce zraněným a nezraněným, což je větší polovina všech zraněných.

Od září 2001 se začaly přetvářet Záchrané jednotky ČČK na druhosledové Humanitární jednotky ČČK. Tyto jednotky vznikly na základě pomoci a využití zkušeností Německého červeného kříže, který se též podílí na přípravě koncepcí a tvorbě různých materiálů (delegát Německého červeného kříže Roland Albert).

V roce 2009 bylo registrováno 72 Humanitárních jednotek ČČK, v nichž bylo zapojeno 1628 členů. Méně než 20 členů vykazovalo 20 jednotek, 20 – 25 členů 37 jednotek a více než 25 členů 15 jednotek.

Osoby, které jsou součástí HJ ČČK, jsou proškoleny v rozsahu 40 hodin o legislativě krizového řízení, úkolech HJ ČČK, registračním systému, zmapování a výběru nouzového ubytování a o sociální a psychologické pomoci atd.

2.5.1 Struktura a složení Humanitárních jednotek ČČK

Humanitární jednotka ČČK má minimálně **21 členů** v této struktuře:

- **velitel (1 osoba)** – řídí činnosti celé jednotky, spolupracuje a informuje velitele jednotlivých družstev a zajišťuje, aby jednotka navazovala na práci profesionálních jednotek IZS
- **zdravotnické družstvo (5 osob)** – poskytuje první pomoc raněným v návaznosti na Záchranou zdravotní službu, ošetrovatelskou péči o odsunuté osoby
- **ubytovací družstvo (4 osoby)** – zajišťuje nouzové ubytování osob odsunutých a osob vyproštěných z místa neštěstí
- **stravovací družstvo (4 osoby)** – zabezpečuje nouzové stravování pro osoby odsunuté a vyproštěné z místa neštěstí
- **sociální družstvo (4 osoby)** – poskytuje potřebnou sociální a psychologickou pomoc, vede registraci osob, zajišťuje ošacení a základní hygienické potřeby pro osoby, spolupracuje s Pátrací službou ČČK
- **technické družstvo (3 osoby)** – stará se o technické zázemí celé Humanitární jednotky ČČK (spojení, dopravu, materiální vybavení, příjem a výdej materiálu), zařizuje návaznost na krajské sklady ČČK a také na Ústřední pohotovostní sklad.

Složení jednotlivých družstev není pevně stanoveno, ale podle potřeby a rozkazů velitele se mohou daná družstva měnit a přizpůsobovat vzniklé situaci. Členy Humanitární jednotky ČČK mohou být členové a dobrovolníci ČČK starší 18 let.

2.5.2 Materiální vybavení HJ ČČK

Seznam materiálního vybavení vychází ze zkušeností Německého červeného kříže.

- Materiál pro nouzové ubytování
 - 2 stany – 20 m², 20 rozkládacích lůžek (eventuálně spartakiádní lehátka nebo matrace), 60 přikrývek, základní hygienické potřeby (mýdla, kartáčky na zuby, zubní pasty, ručníky), desinfekční prostředky. K ošacení bude využito Ošacovacích středisek oblastních spolků ČČK.
- Materiál pro nouzové stravování
 - 4 lavice, 10 rozkládacích židlí, 5 skládacích stolků, 6 kanystrů (10 l) na vodu, 3 várnice na teplé nápoje, 10 várníc na teplé jídlo, hrnečky, talíře, lžice, vidličky, nože, kelímky pro 100 osob (materiál na jedno použití, 4 velké naběračky a vidličky na maso, pytle na odpadky).
- Vybavení pro zdravotnické družstvo

- 5 plně vybavených velkých zdravotnických brašen, 1 bedna s dalším doplňkovým zdravotnickým materiálem, 5 zdravotnických nosítek.

- Technické vybavení

- 5 vlajek Červeného kříže, ochranné oděvy pro členy humanitární jednotky (holínky, pláštěnky, rukavice na jedno použití aj.), 1 psací stroj (kufříkový, přenosný), tiskopisy pro registraci, psací potřeby, materiál pro vymezení prostoru (červeně – bílé stuhy), 1 automobil (mikrobus).

Další materiál je umístěn ve 14 krajských skladech ČČK a je také možnost využit Ústřední pohotovostní sklad ČČK pro zahraniční humanitární pomoc.

2.5.3 Ekonomické zajištění činnosti HJ ČČK

Humanitární jednotky ČČK jsou financovány z těchto zdrojů:

- Německý červený kříž, s kterým je podepsána dohoda o spolupráci – úhrada kurzu velitele, vybavení krajských skladů,
- projekt „Příprava jednotek ČČK na nouzové stavy“, který je zajišťován Ministerstvem zdravotnictví,
- státní dotace z projektů Hasičského záchranného sboru – na základě dohod o spolupráci,
- účelové dotace a příspěvky městských a obecních úřadů a sponzorů.

2.5.4 Fáze nasazení HJ ČČK

Vzhledem k tomu, že nelze poskytnout rychlou a efektivní pomoc všem postiženým najednou, Humanitární jednotky ČČK postupují ve 3 fázích:

1. První počáteční fáze – velké množství postižených lidí, kteří jsou v šoku – je potřeba tyto osoby shromáždit na jedno místo, zaregistrovat a poskytnout jim nouzové ubytování a dát jim stravu. Tato fáze trvá přibližně 24 – 36 hodin.
2. Druhá průběhová fáze – zlepšení ubytování, sociální a psychologická péče, spojování rozdělených rodin. Uskutečňují se první transporty z nouzových ubytoven. Doba trvání je několik dnů až týdnů.
3. Závěrečná fáze – v případě, že postiženým osobám byly zničeny domovy, je snaha pomoci vytvořit ubytování co nejpodobnější původnímu. Doba trvání: týdny až měsíce.

Humanitární jednotky ČČK aktivně pomáhají především v prvních dvou fázích. Ve třetí fázi slouží jako podpurná organizace při jednání s oficiálními úřady.

Od Humanitárních jednotek ČČK je očekáváno rychlé nasazení do postižených míst, schopnost spolupráce s ostatními jednotkami a materiální vybavení především pro nouzové ubytování a stravování.

2.5.5 Humanitární jednotky ČČK při povodních ve statistikách⁷

Katastrofální povodně na Moravě a ve Slezsku v červenci 1997, bleskové povodně v okolí Olešnice v červenci 2002, srpen 2002 - právě při těchto ničivých událostech zasahoval Český červený kříž a pomáhal postiženým. Na základě těchto povodní byl vytvořen dotazník, který byl rozdán 492 domácnostem v postižených oblastech. Cílem tohoto dotazníku bylo získat co nejúplnější popis události, informace o podobě zasažení a o poskytnuté pomoci.

Součástí tohoto dotazníku byla otázka, která zjišťovala, jaké organizace nejvíce pomáhaly v průběhu celých povodní. V níže uvedené tabulce jsou vyobrazeny zjištěné informace.

Tabulka 2: Pomáhající organizace v průběhu celých povodní

Zdroj	Počet respondentů	%
Všechny humanitární organizace	347	71
Samospráva	309	63
Charita	285	58
Komunita	251	51
Sami	218	44
Pojišťovny	148	30
Stát	145	30
Adra	70	14
Firmy	66	13
Hasiči	58	12
Český červený kříž	35	7
Armáda	33	7
Člověk v tísni	26	5
Zájmové a jiné organizace	15	3
Ostatní humanitární organizace	12	2
Církevní organizace	12	2
Dobrovolníci	9	2

Zdroj: KOHOUTEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo. *Psychologie katastrofické události*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. str. 140 - 141. ISBN 978-80-200-1816-8.

⁷ KOHOUTEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo. *Psychologie katastrofické události*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. str. 140 - 141. ISBN 978-80-200-1816-8.

Tyto údaje byly získány pomocí grafické metody, ve které měli respondenti rozdělit kruh na jednotlivé výseče představující podíl pomoci z daného zdroje. Procentuální údaje jsou tedy průměry zastoupení jednotlivých zdrojů.

3 Krizový stav a související pojmy

V této kapitole jsou definovány základní pojmy, které jsou zmiňovány velmi často v práci. Je zde vysvětleno, co je to krizová situace a jak ji definuje zákon. S touto problematikou také souvisí krizové řízení, kterému je věnována podkapitola 3.3. Jak pracují Oblastní spolky při vyhlášení nouzového stavu, je popsáno v poslední podkapitole.

3.1 Krizová situace

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení říká, že krizová situace je: „mimořádná událost, narušení kritické infrastruktury nebo jiná nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu (dále jen „**krizový stav**“).“⁸

Pokud je ohrožena svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy nebo vnitřní pořádek a bezpečnost, životy, majetkové hodnoty nebo životní prostředí anebo je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně, může se vyhlásit podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav.⁹

Krizová situace je nepředvídatelný nebo obtížně předvídatelný průběh skutečností po narušení rovnovážných stavů přírodních, technologických a společenských systémů ohrožujících životy lidí, životní prostředí, ekonomiku a hmotné statky státu a jeho obyvatelstva.¹⁰

⁸ Česká republika. Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2010, 2010, 149, 430, str. 5602.

⁹ ŠTOREK, Josef; NOVÁK, Vladimír; ŠTAJER, Pavel. *Příručka pro krizové řízení v Českém červeném kříži*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2000. str. 10.

¹⁰ HÁLEK, Vítězslav. *KRIZOVÝ MANAGEMENT - teorie a praxe*. 1. vydání. Bratislava: nakladatelství Donau Media, s.r.o., 2008. str. 32. ISBN 978-80-89364-00-8.

3.2 Krizové stavy¹¹

Stav nebezpečí

Tento stav se může vyhlásit, pokud jsou ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí a pokud nelze odvrátit danou situaci běžnou činností správních úřadů a složek Integrovaného záchranného systému. Stav nebezpečí pro danou oblast vyhláší hejtman kraje, v Praze primátor hlavního města Prahy a dále o tom informuje vládu, Ministerstvo vnitra a sousední kraje, které by mohly být ohroženy. Lze ho vyhlásit na dobu nejvýše 30 dnů, déle se souhlasem vlády. Pokud nelze daný stav ohrožení odvrátit, je možno požádat vládu o vyhlášení nouzového stavu.

Nouzový stav

Je vyhlášován vládou České republiky (v případě nebezpečí z prodlení předsedou vlády, jehož rozhodnutí musí vláda do 24 hodin schválit nebo zrušit) z důvodu rozsáhlých živelných pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy, zdraví, majetek a vnitřní pořádek a bezpečnost. Platí pro celé území státu nebo pouze pro ohrožené regiony nejdéle po dobu 30 dnů. Tuto dobu lze prodloužit se souhlasem Poslanecké sněmovny.

Stav ohrožení státu

Stav ohrožení státu je vyhlášován při ohrožení státní svrchovanosti nebo územní celistvosti či demokratických základů. Vyhláší ho Parlament České republiky na návrh vlády a k přijetí usnesení je potřeba souhlas nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů.

Válečný stav

Tento stav může na území celé České republiky vyhlásit Parlament České republiky, pokud hrozí státu napadení nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně. Tento stav dovoluje použít veškeré síly a prostředky státu, právnických a fyzických osob k odražení agrese.

¹¹ ANTUŠÁK, Emil; ZDENĚK, Kopecký. *Úvod do teorie krizového managementu I.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2002. str. 43. ISBN 80-245-0340-9.

Tabulka 3: Typy krizových stavů

Krizový stav	Vyhlašuje	Pro území	Nejdelší doba trvání
stav nebezpečí	hejtman kraje	celý kraj nebo část kraje	30 dnů (déle se souhlasem vlády)
nouzový stav	vláda ČR	celý stát nebo omezené území	30 dnů (déle se souhlasem Poslanecké sněmovny)
stav ohrožení státu	Parlament ČR na návrh vlády ČR	celý stát	není omezeno
nouzový stav	Parlament ČR	celý stát	není omezeno

Zdroj: WPublisher. Hasičský záchranný sbor [online]. 1999 - 2011 [cit. 2011-05-01]. Krizové stavy. Dostupné z WWW: <<http://www.hzsmk.cz/index.php?a=cat.94>>.

Vyhlášení krizového stavu lze brát jako:

- oficiální potvrzení skutečnosti, že dané jevy odpovídají pojmu krizová situace,
- za právní akt, kterým stát (nebo orgány krizového řízení) přebírá odpovědnost za její řešení.

3.3 Krizové řízení

Krizové řízení v České republice bylo značně ovlivněno rokem 1997, ve kterém se udály katastrofické povodně na Moravě. V té době ještě krizové řízení nebylo vůbec zmiňováno v české legislativě. O 3 roky později v roce 2000 byly přijaty zákony, které upravují oblast krizového řízení. K těmto zákonům patří:

- Zákon o požární ochraně (133/1985 Sb., ve znění 237/2000 Sb.),
- Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky (238/2000 Sb.),
- Zákon o integrovaném záchranném systému (239/2000 Sb.),
- Zákon o krizovém řízení (240/2000 Sb.),
- Zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy (241/2000 Sb.).

Tyto zákony vytvořily základní právní rámec pro rychlé a komplexní řešení následků celé řady krizových situací. Souhrnně jsou publikovány ve Sbírce zákonů, částka 73, dne 9. srpna 2000.¹²

Je to strategické řízení, jehož cílem je zajistit trvale udržitelný rozvoj státu. Jeho cílem je odvrátit pohromy, zmírnit a zvládnout dopady pohrom tak, aby byl možný další rozvoj.

¹² BAŠTECKÁ, Bohumila, et al. *Terénní krizová práce: Psychosociální intervenční týmy*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005. str. 225. ISBN 80-247-0708-X.

To je prevence, připravenost, zásah a obnova. Je záležitostí všech řídicích pracovníků a koordinaci provádí vláda a orgány krizového řízení.

Při krizové situaci je cílem realizovat takový scénář řízení státu, který zajistí účinnou podporu výkonných složek provádějících zásah. Nastolí organizaci života společnosti tak, aby bylo možno krizi v optimální době zvládnout.¹³

3.3.1 Postup práce Oblastních spolků ČČK při vyhlášení nouzového stavu¹⁴

Vzhledem k tomu že, aktivity Českého červeného kříže jsou spíše pomocné a doplňkové, jejich postup práce nezávisí na druhu katastrofy. Jsou pověřovány úkoly, jako je první pomoc a péče o postižené a zraněné, zajištění nouzového ubytování a stravování a humanitární pomoc. Během těchto situací pomáhají především dobrovolní pracovníci.

Nejdříve je nutné vyhlásit nouzový stav. Tuto zprávu obdrží ředitel (ka) Oblastního spolku ČČK. Jmenovaná osoba si informaci prověří, zda je správná, zpětným dotazem u vyhlášujícího orgánu. Teprve pak zpráva odejde na pracoviště krizového štábu.

Dalším krokem je svolání krizového štábu. Je nutné svolat všechny členy podle plánu svolání. Následuje vyhlášení pohotovosti určeným osobám (kynologům apod.). Ústřední krizový štáb Úřadu ČČK musí být informován o tom, že tyto práce byly zahájeny.

Jakmile jednotliví pracovníci začnou přicházet, je vhodné zapsat dobu příchodu, která slouží jako evidence osob. Je potřeba připravit dokumentaci, jako je např. krizový nebo havarijní plán, plán činností, plán svolávání, plán svozu, plán spojení, pracovní deník a rozpis služeb.

Po příchodu všech pracovníků se krizový štáb seznámí se situací. Vedoucí krizového štábu rozdělí kompetentní úkoly. V této fázi je nutné vytvořit rozpis služeb. V místnosti by měla být informační tabule, kde budou napsána důležitá telefonní čísla, číslo konta humanitární pomoci a rozpis služeb.

Pokud jsou zpracovány další dílčí plány, pracovníci se s nimi seznámí, postupují podle nich a porovnávají s rozvíjející se situací. Postupně vyhodnocují příchozí informace

¹³ PROCHÁZKOVÁ, Dana; ŘÍHA, Josef. *Krizové řízení*. 1. vydání. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2004. str. 73. ISBN 80-86640-30-2.

¹⁴ ŠTOREK, Josef; NOVÁK, Vladimír; ŠTAJER, Pavel. *Příručka pro krizové řízení v Českém červeném kříži*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2000. str. 29 - 32.

od štábu, z místa události, z médií a z vlastního pracoviště. Z těchto všech informací vytvářejí souhrnné podklady pro vedoucího krizového štábu. Je vhodné si zvolit jednoho člena skupiny, který bude tiskovým mluvčím. Po určitém časovém období vedoucí krizového štábu svolá vedoucí pracovníky jednotlivých skupin, vyslechne jejich zprávy a návrhy a vydává další rozhodnutí, ke kterým deleguje příslušné pracovníky.

Delegovaní pracovníci začínají plnit přidělené činnosti v daném místě. Je důležité, aby se vyslaný pracovník se nedostal do role pozorovatele, ale aby uměl správně rozhodnout a konat.

Také by se nemělo zapomenout zasílat pravidelné hlášení o průběhu situace Ústřednímu krizovému štábu ČČK. Zasílat tyto informace je povinností každého podřízeného krizového štábu. Je tím zajištěna kontrola spojení, kontrola situace a kontrola práce podřízených.

V této fázi je vhodné vyhlásit pohotovost pro dobrovolné pracovníky, ale je nutné počítat s časovou prodlevou, protože většina z nich je zaměstnána a k pohotovosti se nemohou dostavit ihned jako profesionální složky. Je nutné si připravit potřebný materiál, který bude později přepraven na místo katastrofy.

4 Průzkum regionálních úkolů ČČK při krizových stavech

Cílem průzkumu bylo zjistit jednotlivé úkoly ČČK na regionální úrovni. Tedy jinými slovy získat informace o práci Oblastních spolků ČČK, o jejich připravenosti na krizové situace a zjistit informace o tom, jak postupují při krizových stavech. Zaměřila jsem se na to, kdo Oblastní spolky ČČK aktivuje, jakým způsobem získávají materiál, který potřebují jak pro svoji činnost, tak pro postižené osoby. Průzkum byl také zaměřen na stav Humanitárních jednotek ČČK v dotázaných regionech.

4.1 Metodika

Pro průzkum byla použita forma dotazníkového šetření. Převážná většina otázek je formulována jako uzavřené otázky, které jsou doplněny výzvou ke komentáři. Jednotlivé otázky byly sestaveny na základě dostupných údajů ze základní literatury ČČK.

Konečnou formu dotazníku předcházela předvýzkum, se kterým mi pomohl pan Bc. Lukáš Pochylý, zaměstnanec Institutu ochrany obyvatelstva v Lázních Bohdaneč a člen Oblastního spolku v Hradci Králové. Poskytl velké množství užitečných informací a pomohl jasně a výstižně formulovat otázky pro respondenty.

Na internetových stránkách <http://www.i-dotaznik.cz/> byla uskutečněna registrace a pomocí dotazníku realizován průzkum. Internetová forma vyplnění dotazníku byla zvolena proto, že byla pro oslovené respondenty velmi jednoduchá (stačilo pouze kliknout na zvolenou odpověď, a tak došlo k označení volby) a časově nenáročná. Dotazníkové šetření bylo dostatečně zabezpečeno proti zásahu nekompetentních osob. Dotazník byl rozeslán 76 Oblastním spolkům ČČK po celé ČR. Z nich se vrátilo 45 vyplněných. Informace z dotazníků jsou zpracovány do tabulek a grafů. Každá otázka je doplněna stručným komentářem ve vyhodnocení.

4.2 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu bylo získat soubor specifických informací k následujícím odborným problémům:

- objasnit základní informace ohledně Humanitárních jednotek ČČK,
- zjistit uplatnění teoretických poznatků v praxi,
- najít „aktivátora“ ČČK při krizových stavech,
- charakterizovat spolupráci s ostatními složkami integrovaného záchranného systému,

- zjistit připravenost a akceschopnost Humanitárních jednotek ČČK,
- pojmenovat z pohledu členů ČČK největší hrozby, které by mohly zasáhnout ČR.

4.3 Dotazník

V následujícím textu je uveden obsah dotazníku, který byl elektronicky rozeslán. Dokumentuje strukturu dotazů i formu, jakou byly zaslány respondentům.

Regionální úkoly Českého červeného kříže při krizových stavech

Dobrý den,
jsem studentka Univerzity v Pardubicích a za 3 měsíce ukončuji bakalářské studium. Studuji obor, který se zabývá ochranou obyvatelstva, a právě proto oslovuji Vás, zaměstnance Českého červeného kříže, zda byste mi mohli pomoci. Vyplnění tohoto dotazníku, který je pro mě velice důležitý, není složité.

Dotazník je jednoduchý, stručný, během 5 minut vyplněný. U jednotlivých otázek můžete zaškrtnout i více odpovědí. Zjištěné informace slouží pouze pro moji práci.

Děkuji moc za vyplnění dotazníku a přeji hezký zbytek dne.
Myšáková Eva

Průzkum obsahuje 14 otázek.

1 Napište město, ve kterém působí Váš Oblastní spolek.

2 Má Váš Oblastní spolek Humanitární jednotku?

Prosím, zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

Ano Ne

3 Kolik členů má Vaše Humanitární jednotka?

Prosím, napište svou odpověď zde:

4 Na jaký typ pomoci se zaměřujete?

Prosím, zvolte **vše**, co je relevantní:

- zdravotní
- materiální
- psychosociální
- ubytovací

- stravovací
- administrativní
- jiné:

5 Zasahovala Vaše Humanitární jednotka při nějakém krizovém stavu?

Prosím, zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

- Ano Ne

6 Při jakých událostech zasahovala Vaše Humanitární jednotka či Oblastní spolek?

Prosím, napište svou odpověď zde:

7 Jakým způsobem jste pomáhali?

Prosím, zvolte **vše**, co je relevantní:

- Materiální pomoc
- Záchraná činnost
- Pomocné práce - úklid
- Psychosociální pomoc
- Jiné:

8 Která z institucí Vás požádala o spolupráci při dané události?

Prosím, zvolte **vše**, co je relevantní:

- Hasičský záchranný sbor
- Obecní nebo městský úřad
- Ostatní Humanitární organizace
- Nikdo. Vlastní iniciativa
- Jiné:

9 Byly Vám zadány nějaké úkoly, které jste měli splnit? Pokud ano, kdo Vám je zadal a zda jste je splnili.

Prosím, napište svou odpověď zde:

10 Má Váš Oblastní spolek podepsanou smlouvu o spolupráci s někým z integrovaného záchranného systému?

Pokud ano, napište do komentáře s kým.

Prosím, zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

Ano Ne

Zde uveďte komentář k Vaší volbě:

11 Jak se připravujete na krizové situace, které mohou přijít?

Prosím, zvolte **vše**, co je relevantní:

Pravidelná školení

Cvičení

Krizový plán

Jiné:

12 Zúčastnil se Váš Oblastní spolek nějakých cvičení?

V případě, že ano, napište do komentáře, kdo ho organizoval (vy, jiný OS, IZS....).

Prosím, zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

Ano Ne

Zde uveďte komentář k Vaší volbě:

13 Máte materiální sklad?

Pokud ano, jakým způsobem jste sehnali tyto věci. Poznámky můžete napsat do komentáře.

Prosím, zvolte **pouze jednu** z následujících možností:

Ano Ne

Zde uveďte komentář k Vaší volbě:

14 Co je největší hrozbou ve Vaší oblasti?

Prosím, napište svou odpověď zde:

Děkuji Vám za vyplnění tohoto průzkumu.

4.4 Vyhodnocení dotazníků

Cílem této kapitoly je vyhodnotit informace, které jsou získány z uvedeného průzkumu.

4.4.1 Otázka číslo 1

Napište město, ve kterém působí Váš Oblastní spolek.

Po celé České republice je 78 Oblastních spolků ČČK. Všechny tyto pobočky byly osloveny (76 bylo osloveno, protože na zbylé 2 nejsou uvedeny kontakty na internetových stránkách ČČK) a požádány o vyplnění průzkumu. Z tohoto počtu reagovalo 45 Oblastních spolků ČČK, které jsou vyznačeny na uvedené mapce. Šedě zbarvené oblasti se podílely na průzkumu a odpověděly na dotazník.

Obrázek 4: Účast Oblastních spolků ČČK na dotazníkovém šetření

Zdroj: Vlastní zpracování

4.4.2 Otázka číslo 2

Má Váš spolek Humanitární jednotku ČČK?

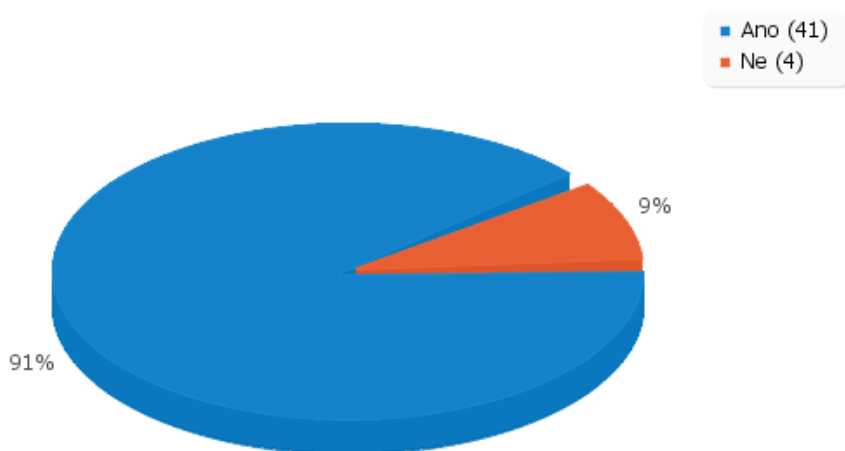
Cílem této otázky bylo zjistit, zda příslušný spolek má jednotku nebo ne. Na internetových stránkách nejsou uvedeny přesné údaje o aktuálním počtu. Z průzkumu vplynuly informace, které si můžete prohlédnout v níže uvedené **Tabulce 3** a **Obrázku 5**.

Tabulka 4: Počet Humanitárních jednotek ČČK

Má Váš spolek Humanitární jednotku?		
Možnost odpovědi	Počet odpovědí	Vyjádření v %
ano	41	91 %
ne	4	9 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá, že 41 Oblastních spolků ČČK (91%) po celé ČR má Humanitární jednotku ČČK, která je připravena zasahovat a pomáhat při mimořádných událostech a krizových stavech. Získaná data z tabulky jsou zpracována do výšečového grafu.

Obrázek 5: Počet Humanitárních jednotek ČČK

Zdroj: Vlastní zpracování

Touto otázkou bylo zjištěno, že existují Oblastní spolky ČČK, které nemají Humanitární jednotku ČČK, ale takových je velmi málo. Lze říci, že ve všech krajích existují jednotky, které jsou připraveny pomáhat.

4.4.3 Otázka číslo 3

Kolik členů má Vaše Humanitární jednotka ČČK?

Záměrem otázky bylo zjistit, kolik členů je v jednotlivých jednotkách. Podle odborné literatury ČČK je uváděno, že správně fungující jednotka by měla mít minimálně 21 členů, kteří jsou rozděleni do jednotlivých družstev (viz. kapitola 2.3.1 Struktura a složení Humanitárních jednotek ČČK). V **Tabulce 4** jsou vyhodnoceny získané informace. Oblastní spolky ČČK byly rozděleny do 4 skupin na ty, které mají doporučený počet tj. 21 členů, ty s nižším počtem členů, ty s vyšším počtem členů než 21 a bez Humanitární jednotky ČČK.

Tabulka 5: Počty členů Humanitární jednotky ČČK

Kolik členů má Vaše Humanitární jednotka ČČK?		
Možnost odpovědi	Počet odpovědí	Vyjádření v %
21	15	33,33 %
méně než 21	14	31,11 %
více než 21	12	26,67 %
0	4	8,89 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Optimální počet členů jednotky vychází se zkušeností Německého červeného kříže, od kterého bylo převzato rozdělení Humanitárních jednotek ČČK.

Při vyhodnocování této otázky je zajímavá propojenost s otázkou číslo 14, ve které je uveden dotaz na názor, co je největší hrozbou pro danou oblast. Nejčastěji zaznamenanou odpovědí byly povodně lokální úrovně.

Poměrně významná hrozba, která by zasáhla nemalou část našeho území, je jaderná elektrárna Temelín. V Jihočeském kraji, kde je Temelín, působí 6 OS. 4 Oblastní spolky ČČK odpověděly na dotazník a potvrdily, že Temelín je největší hrozba pro jih České republiky. I přes tuto hrozbu je počet členů Humanitárních jednotek ČČK nižší. Minimální počet členů pro 4 OS ČČK by měl být **84** a podle zjištěných údajů je **81**.

Druhým příkladem je vodní nádrž Nechanice v Ústeckém kraji. 3 Oblastní spolky ČČK, které by byly zasaženy při mimořádné události, mají dohromady pouhých **43** členů z optimálního počtu **63**.

Tady se nabízí otázka: Proč existují Oblastní spolky ČČK, které mají až 50 členů a na území největších hrozeb je splněno pouze minimum nebo ani toto minimum splněno není?

Z této otázky se dá vyvodit, že počty členů v jednotlivých Oblastních spolcích ČČK jsou velice proměnlivé a mnohdy nesplňují ani optimální počet členů. Za zvážení stojí také to, že v místech, kde jsou velké hrozby nebo často se opakující hrozby, by měly být jednotky s větší členskou základnou.

4.4.4 Otázka číslo 4

Na jaký typ pomoci se zaměřujete?

Tato otázka byla v dotazníku uvedena pro zjištění, na jaký typ pomoci se jednotlivé Oblastní spolky ČČK zaměřují. V **Tabulce 6** jsou uvedeny zjištěné informace, z kterých je vidět, že se jednotlivé spolky nezaměřují pouze na jednu pomoc,

ale snaží se o to, aby dokázaly vyvinout pomoc různými způsoby. Tabulkové hodnoty jsou také znázorněny v grafu.

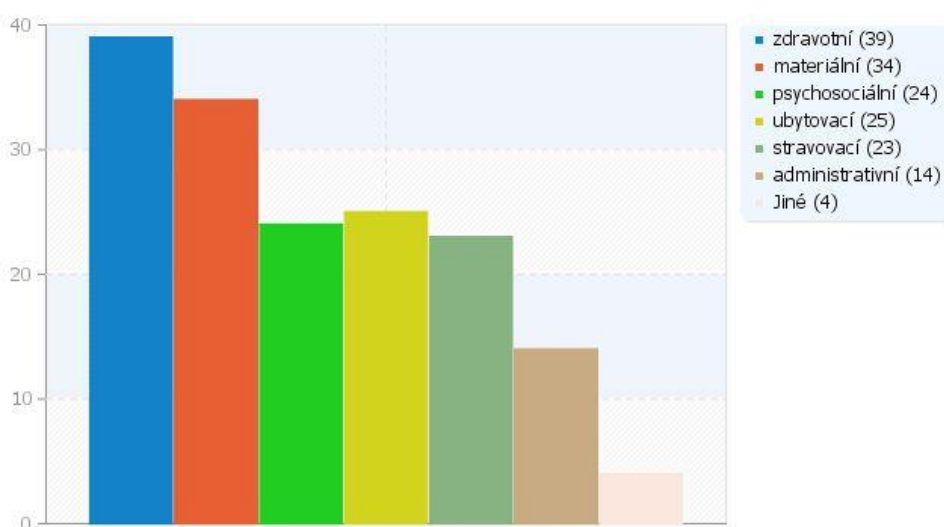
Tabulka 6: Typ pomoci jednotlivých Oblastních spolků ČČK

Na jaký typ pomoci se zaměřujete?		
Možnosti odpovědi	Počet odpovědí	Vyjádření v %
zdravotní	39	86,67 %
materiální	34	75,56 %
psychosociální	24	53,33 %
ubytovací	25	55,56 %
stravovací	23	51,11 %
administrativní	14	31,11 %
jiná	4	8,89 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá, že téměř všechny oslovené spolky jsou připraveny v zasažené oblasti pomoci zdravotně i materiálně. V práci již bylo uvedeno, že základní složky integrovaného záchranného systému se dokážou postarat o 20% postižených osob, což jsou těžce zranění. O zbylých 80 % se musí postarat druhosledové jednotky, mezi které patří právě ČČK.

Zbylé údaje v tabulce jsou poměrně vyrovnané. Dalšími typy pomoci, kterými se některé spolky zabývají, jsou například technická a kynologická pomoc, práce s dětmi, dárcovství krve a charitativní činnost.

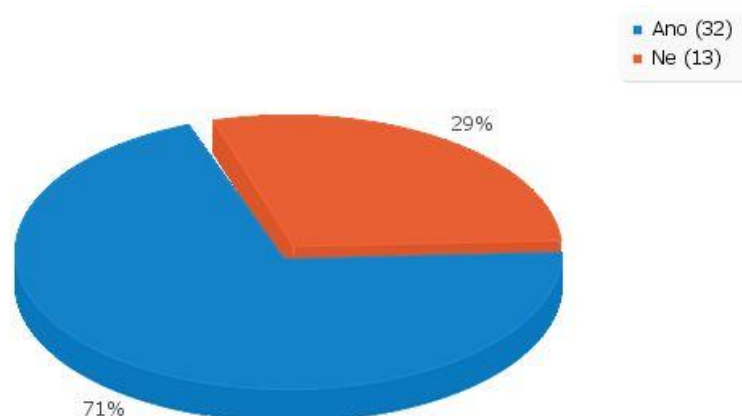
Obrázek 6: Typ pomoci, na který se Oblastní spolky ČČK zaměřují

Zdroj: Vlastní zpracování

4.4.5 Otázka číslo 5

Zasahovala Vaše Humanitární jednotka ČČK při nějakém krizovém stavu?

Smyslem této otázky bylo zjistit využitelnost jednotlivých Humanitárních jednotek ČČK a zkušenosti se zásahem při krizovém stavu. Z odpovědí bylo zjištěno, že 71 % (což je 32 Humanitárních jednotek ČČK) se zúčastnilo nějaké události. Využitelnost Humanitárních jednotek ČČK, které jsou uvedeny v tomto výzkumu, je 71%. Tyto údaje jsou zpracovány ve výšečovém grafu na **Obrázku 7**.

Obrázek 7: Zásahovost Humanitárních jednotek ČČK

Zdroj: Vlastní zpracování

4.4.6 Otázka číslo 6

Při jakých událostech zasahovala Vaše Humanitární jednotka ČČK či Oblastní spolek?

Tato otázka byla spíše informativní pro zjištění, při jakých příležitostech jednotky zasahovaly. Téměř ve všech odpovědích se objevily povodně, které jsou časté v České republice. Povodně 1997 na Moravě, 2002 v západní polovině České republiky, povodně v Ostravě 2009 a povodně na Liberecku 2010. Při všech těchto událostech a dalších pomáhal ČČK.

Druhá, často uváděná odpověď, byla pátrací činnost ČČK. Tato aktivita může pomáhat při hledání nezvěstné osoby, která přerušila spojení se svými blízkými při pobytu v zahraničí. Pátrací činnost je důležitá v situacích, kdy byl přerušen osobní kontakt nebo korespondence mezi členy rodin, které se v důsledku válečných konfliktů nebo přírodních katastrof rozdělily. Dalším úkolem pátrací služby ČČK může být pátrání po hrobech vojáků padlých při válečných konfliktech.

Některé Humanitární jednotky ČČK pomáhaly v zahraničí. Bylo to například při Mistrovství světa ve fotbale v Německu nebo při Tsunami v Sri Lance. Další činnosti jsou spíše specifické pro danou oblast nebo město, ve kterém se Oblastní spolky ČČK nacházejí a především se odvíjejí od potřeb města (v zimě velké množství sněhu – ČČK pomáhá s odklizením, v Praze stanové městečko pro bezdomovce na Letné).

4.4.7 Otázka číslo 7

Jakým způsobem jste pomáhali?

Touto otázkou bylo ověřováno, jakým způsobem jednotlivé Humanitární jednotky ČČK pomáhaly při událostech (především při povodních). Jeden spolek mohl označit více možností.

Z uvedených informací, které jsou níže zpracovány ve sloupcovém grafu na **Obrázku 8**, je vidět, že téměř všechny Oblastní spolky ČČK poskytují materiální pomoc. Je to díky tomu, že Humanitární jednotky ČČK mají svoje materiální sklady, ve kterých by měly být základní záchranné věci pro postižené osoby. Materiální vybavení Humanitárních jednotek ČČK bylo uvedeno už výše v kapitole 2.3.2 Materiální vybavení HJ ČČK.

Obrázek 8: Typ pomoci při krizových stavech

Zdroj: Vlastní zpracování

Psychosociální pomoc je druhý nejčastější způsob, kterým pomáhají Humanitární jednotky ČČK. Při neštěstích bývají potřeby člověka ohroženy náhlou změnou, která většinou vede ke ztrátě důležitých hodnot (blízkých lidí, zdraví, majetku). Důsledkem této

pomoci by měla být podpora obětem, které byly zasaženy neštěstím. Jde o to pomoci obnovit životu prospěšné naděje a udržet či zvýšit odvalu k životu a pocit nového smyslu života.

Hlavním cílem psychosociální pomoci je začlenění lidí do společenství a zachování si co největší soběstačnosti. Tato činnost je stále častěji používána a výsledky této činnosti pomáhají lidem postavit se opět na vlastní nohy. Přímo také souvisí s materiální pomocí. Obě tyto pomoci se vzájemně prolínají a podporují.

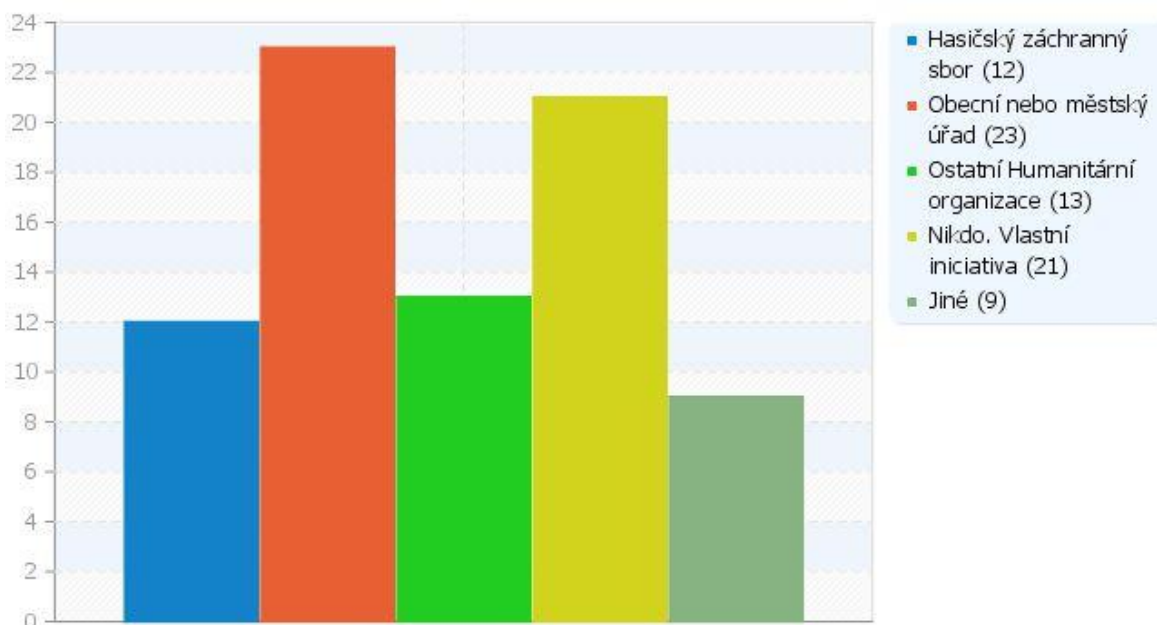
V případě neštěstí dorazí na postižené místo Humanitární jednotky ČČK a začnou monitorovat domácnosti. Tím se rozumí to, že navštěvují domácnosti, kde si s postiženými osobami povídají o jejich tíživé situaci a zjišťují jejich potřeby. Obratem vysílají tyto požadavky do míst materiálních skladů, odkud se rozváží humanitární materiální pomoc do postižených oblastí.

Takto funguje propojení psychosociální a materiální pomoci postiženým osobám.

4.4.8 Otázka číslo 8

Která z institucí Vás požádala o spolupráci při dané události?

Otázka směřovala ke zjištění, jaká instituce je aktivátorem Českého červeného kříže při události. Každý spolek, který se podílel na výzkumu, mohl označit více institucí, které je požádaly o spolupráci.

Obrázek 9: Spolupráce s Oblastními spolky ČČK

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf na **Obrázku 9** přibližuje, které instituce oslovují ČČK a žádají ho o spolupráci. Nejčastěji se na ČČK obrací vedení postiženého města nebo obce, tedy obecní či městský úřad. Druhou nejčastěji zmíněnou odpovědí bylo, že nikdo je nežadá o spolupráci, proto ČČK jde pomáhat do postižené oblasti z vlastní iniciativy, tedy aktivátory jsou oni sami. Do odpovědi jiné bylo respondenty uvedeno, že o pomoc je žádají Oblastní spolky ČČK z postižené oblasti.

4.4.9 Otázka číslo 9

Byly Vám zadány nějaké úkoly, které jste měli splnit? Pokud ano, kdo Vám je zadal a zda jste je splnili.

Cílem této otázky bylo zjistit, pokud někdo požádá ČČK o pomoc, zda je schopen zajistit potřebnou pomoc a splnit požadované úkoly. Ze zodpovězených otázek bylo zřejmé, že všechny Oblastní spolky ČČK, které byly někým požádány o pomoc, svoje úkoly splnily. Na otázku, kdo jim tyto úkoly zadal, bylo odpovězeno jako v předchozí otázce č. 8. Nejvíce žádaly městské a obecní úřady případně Hasičský záchranný sbor ČR, se kterými mají jednotlivé spolky uzavřené smlouvy.

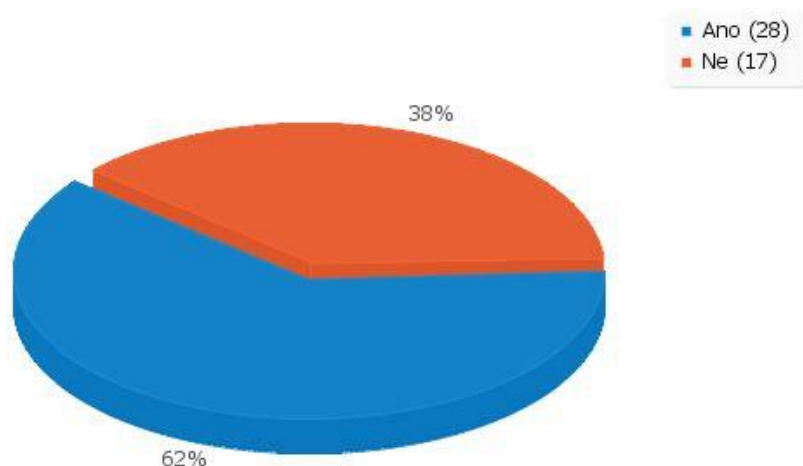
V této otázce se respondenti také vyjádřili k úkolům, které měli splnit a do komentáře rozepsali příklady úkolů. Nejčastěji se jednalo o sběr materiální pomoci a její distribuci do postižených oblastí, o zdravotnickou pomoc postiženým obcím, péči o evakuované a provoz evakuačních center. Shromažďování a zapůjčování vysoušečů, čisticích prostředků a pomůcek pro prvořadý úklid.

Tato otázka vypovídá o tom, že jednotlivé Oblastní spolky ČČK plní své úkoly, které jim jsou zadány. Skoro ve všech případech se jedná o materiální pomoc, která díky humanitárním skladům jednotlivých spolků je velice rychlá a účinná, o psychosociální i manuální pomoc.

4.4.10 Otázka číslo 10

Má Váš spolek podepsanou smlouvu o spolupráci s někým z integrovaného záchranného systému? Pokud ano, napište do komentáře s kým.

Záměrem této otázky bylo zjistit spolupráci a propojení ČČK s hlavními složkami IZS. Z šetření vyplývá, že 63 % (29) oslovených Oblastních spolků ČČK má uzavřenou smlouvu o spolupráci. Tyto smlouvy jsou z velké části uzavírány s Hasičským záchranným sborem ČR daného kraje, ve kterém působí, a v některých případech s městy nebo magistráty. Na níže uvedeném grafu jsou zaznamenány získané výsledky.

Obrázek 10: Počet uzavřených dohod se subjekty

Zdroj: Vlastní zpracování

V rámci integrovaného záchranného systému organizační složky Hasičského záchranného sboru České republiky uzavírají dohody:

1. o plánované pomoci na vyžádání,
2. o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci,
3. o součinnosti složek integrovaného záchranného systému,
4. o spolupráci.

Dohody o plánované pomoci na vyžádání uzavírají Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR nebo HZS krajů se subjekty, které jsou zahrnuty do ostatních složek IZS (havarijní služby, městská policie, lůžková zdravotnická zařízení, Armáda České republiky, **neziskové organizace** a sdružení občanů).

„Plánovanou pomocí na vyžádání¹⁵ se rozumí předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací. Součástí těchto dohod jsou podmínky náhrady výdajů a škod při provádění záchranných a likvidačních prací. Nedílnou součástí dohod o plánované pomoci na vyžádání je přehled sil a prostředků určených k poskytnutí pomoci, seznam osob pověřených zabezpečováním pomoci a způsob jejich vyrozumění a doba potřebná pro poskytnutí sil a prostředků v případě vyžádání pomoci. Dohody o plánované pomoci na vyžádání jsou součástí dokumentace

¹⁵ § 21 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

integrovaného záchranného systému a zahrnují se do územně příslušných poplachových plánů integrovaného záchranného systému.“¹⁶

4.4.11 Otázka číslo 11

Jak se připravujete na krizové situace, které mohou přijít?

Tato otázka by měla objasnit, jakým způsobem se připravují jednotlivé Oblastní spolky ČČK na krizové situace, které mohou kdykoliv přijít a nastat. Následující graf na **Obrázku 11** znázorňuje, že součástí přípravy Humanitárních jednotek ČČK jsou pravidelná, **povinná školení**.

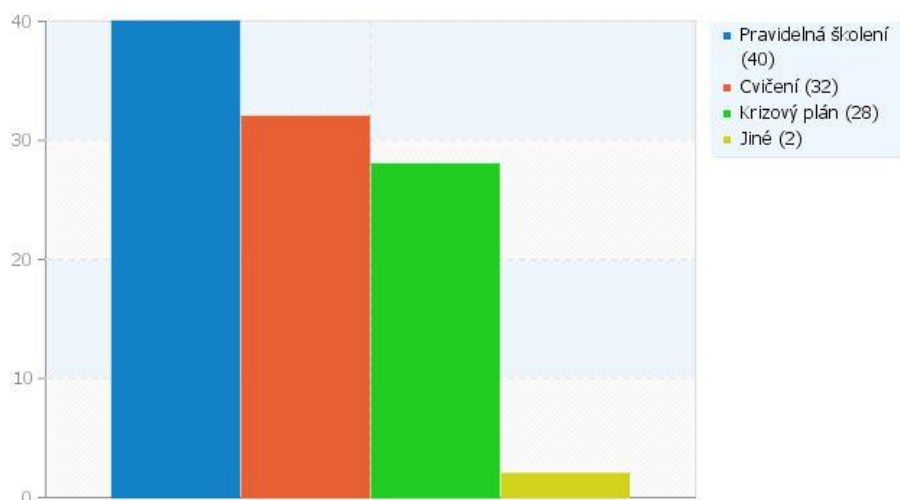
Školení a cvičení členů Humanitárních jednotek ČČK se opírá primárně o literu zákona 126/1992 Sb., § 4, zejm. písm. b) a c). Z něj je pak mj. odvozen tzv. *Minimální program ČČK*, což je jakýsi předpis minimální, povinné činnosti každého OS ČČK. Zde se ukládá povinnost provádět odborné a speciální činnosti k přípravě na řešení mimořádných událostí (MU). Patří sem školení členů HJ ČČK, praktický nácvik postupů, cvičení HJ ČČK, dále činnost (existence) krizového štábu OS ČČK, metodická příprava postupů, seznamů členů a plánů svolávání apod. V neposlední řadě udržování pohotovostních skladů na oblastní a krajské úrovni s vybavením pro řešení MU, např. nouzové oblečení, hygienické, desinfekční a úklidové prostředky, prostředky pro nouzové ubytování a stravování a další.

Druhá nejčastější odpověď byla **cvičení**, o kterých se budu zmiňovat více v otázce číslo 12. Krizový plán je také součástí připravenosti jednotlivých Oblastních spolků ČČK či Humanitárních jednotek ČČK. Povinností vytvářet krizový plán neboli plán pomoci zatím není nikde určena, ale do budoucna (v nové koncepci připravenosti ČČK do roku 2015) je už o této problematice zmiňováno. Upravovat ji mohou operativně Oblastní spolky ČČK, které vytvářejí své jednotlivé plány při mimořádných událostech a krizových situacích. Tedy krizový plán je v kompetenci Oblastních spolků a Humanitárních jednotek ČČK.

Do jiných odpovědí bylo napsáno, že členové Humanitární jednotky ČČK se připravují na krizové situace tak, že mají pravidelné zdravotnické služby. Další Oblastní spolek ČČK odpověděl, že na krizové situace se připravuje podle situace, až když nastane.

¹⁶ Česká republika. Pokyn ze dne 6. 6. 2003, kterým se stanovuje postup při uzavírání dohod v rámci integrovaného záchranného systému. In *Sbírka interních aktů řízení generální ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra*. 2003, 25, s. 1-4.

Na **Obrázku 11** jsou zobrazeny výsledky, kterých se dosáhlo pomocí výzkumu.

Obrázek 11: Připravenost OS ČČK na krizové situace

Zdroj: Vlastní zpracování

4.4.12 Otázka číslo 12

Zúčastnil se Váš Oblastní spolek nějakých cvičení? V případě, že ano, napište, kdo ho organizoval (vy, jiný OS, IZS).

Smyslem položené otázky bylo zjistit, zda jsou Oblastní spolky ČČK, popřípadě Humanitární jednotky ČČK aktivní a zapojují se do cvičení, která simulují krizové situace. V **Tabulce 7** jsou zobrazeny výsledky, které ukazují, že 80% tázaných spolků se zúčastnilo nějakého cvičení. Jsou spolky, které ještě nikdy nepomáhaly při krizovém stavu, ale měly možnosti si zkusit simulaci takovéto situace.

Tabulka 7: Účast oblastních spolků ČČK na taktických cvičeních

Zúčastnil se Váš Oblastní spolek nějakého cvičení?		
Možnosti odpovědi	Počet odpovědí	Vyjádření v %
ano	36	80 %
ne	9	20 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Součástí této otázky byla také informace o tom, kdo právě tato cvičení provádí. V převážné většině jsou cvičení pod záštitou IZS. Je to z toho důvodu, že právě integrovaný záchranný systém a jeho hlavní složky patří mezi provosledové jednotky, které zasahují a pomáhají při všech událostech. Ony musí být připraveny na tyto situace. A právě v těchto případech je důležitá koordinace prvosledových a druhsledových jednotek a z tohoto důvodu jsou přizvány na cvičení i ostatní složky IZS. Některá cvičení organizují

i Oblastní spolky ČČK. V odpovědích byla zmíněna cvičení Vlák 2009, Svatý Kámen, Zóna 2010, Havárie 2010 a další.

15 a 16. května 2010 v Pardubickém kraji v Ústí nad Orlicí proběhlo cvičení Havárie 2010. Cílem této akce bylo prověřit možnosti spolupráce IZS s ostatními složkami a dobrovolnými organizacemi. Dvoudenní cvičení na ústeckém letišti, v nedalekém Černovíru a na Pastvinské přehradě pořádalo město Ústí nad Orlicí a Oblastní spolek ČČK ve spolupráci se složkami IZS.

V sobotu v 10.00 hod. dopoledne došlo na ústeckém letišti k simulované hromadné dopravní nehodě. V hrůzně vypadající kolizi uvízly dva autobusy a pět osobních aut, v nichž zůstali zaklínění cestující. Jeden z autobusů převážel desítky dětí. Za pár minut k nehodě přijížděla tři auta rychlé pomoci následované profesionálními a posléze dobrovolnými hasiči a Policií ČR. Jako první proběhlo třídění zraněných. Lehce zraněné ošetřovali zdravotníci Českého červeného kříže, těžce zraněné vyprošťovali hasiči a ihned nastoupili profesionální záchranáři. Sanitky odvážely těžce zraněné do Orlickoústecké nemocnice. V 10.40 hod. na letišti přistál vrtulník, aby transportoval jednoho těžce zraněného. Havárie si vyžádala bohužel i mrtvé. O některé zraněné bylo postaráno v humanitárním městečku, které bylo postaveno v Černovíru. Několik zraněných, kteří byli zřejmě v šoku, bylo pohřešováno. Proto byla zahájena noční pátrací akce. Takový byl scénář cvičení.

4.4.13 Otázka číslo 13

Máte materiální sklad? Pokud ano, jakým způsobem jste sehnali tyto věci?

Jedním z hlavních priorit Humanitárních jednotek ČČK je poskytnout materiální pomoc postiženým oblastem a lidem. Proto v dotazníku byla uvedena tato otázka, která směřovala ke zjištění, kde a jak ČČK získává materiál do svých skladů. Všechny Oblastní spolky ČČK, kromě dvou, mají svůj materiální sklad, ve kterém mají materiál získaný různým způsobem.

Převážná část materiálu byla zakoupena Úřadem ČČK v Praze. Zbytek věcí byl sponzorským darem – nejčastěji od firem či obchodních řetězců, jako je například Tesco (darovalo ošacení – loňské modely, které se neprodaly). Dalším způsobem bylo zakoupení materiálu z vlastního rozpočtu nebo v menší míře získaného pomocí sbírkové činnosti. V některých případech se na materiální výbavě skladů také podílí magistrát měst.

4.4.14 Otázka číslo 14

Co je největší hrozbou ve Vaší oblasti?

Tato otázka byla pouze informativní. Jejím cílem bylo zjistit, zda existují případné velké hrozby pro Českou republiku. Jednoznačnou odpovědí, snad u všech respondentů, bylo řečeno, že to jsou povodně, které spadají do přírodních katastrof. Přirozené povodně vyskytující se v našich podmínkách lze rozdělit do několika typů:

1. Zimní a jarní povodně způsobené táním sněhové pokrývky, převážně v kombinaci s dešťovými srážkami (rok 2006).
2. Letní povodně způsobené dlouhotrvajícími regionálními dešti. Jsou poměrně málo časté, obvykle katastrofické a vyskytují se na všech tocích v zasaženém území (červenec 1997, srpen 2002).
3. Letní povodně způsobené intenzivními bouřkovými lijáky, tedy krátkodobými srážkami velké intenzity (květen 2001, srpen 2002, květen 2006).
4. Zimní povodňové situace, způsobené především ledovými jevy na tocích i při relativně menších průtocích. Vyskytují se v úsecích toků náchylných ke vzniku ledových nápěchů a zácp (únor 1985).

Ze skutečností vyplývá, že právě Humanitární jednotky ČČK jsou zejména využívány při povodních, kdy plní převážně následující úkoly:

- sběr a distribuce humanitární pomoci,
- poskytování psychosociální pomoci,
- asistence při zajišťování provozu evakuačních center,
- průzkum humanitární situace a koordinace pomoci.

Dalšími hrozbami, které byly zmiňovány, je například jaderná elektrárna Temelín a její unikající radiace, Nechranická přehrada, farmaceutická společnost Teva v Opavě, různé průmyslové havárie a také nedostatek financí pro přípravu dobrovolníků. Tato otázka byla už zmíněna v kapitole 4.4.3.

5 Vyhodnocení průzkumu

Je samozřejmé, že organizace jako je ČČK, nemůže být připravena dokonale pro krizové situace. Právě od toho jsou zde základní složky IZS, které jako hlavní náplň své činnosti mají záchranné práce. Český červený kříž má mnoho aktivit, kterými se zabývá při každodenní práci a právě druh práce, které se věnuje, vznikl na základě potřeb města či kraje, ve kterém působí. Proto jednotlivé činnosti Oblastních spolků jsou odlišné.

Na základě potřeby IZS byly v ČČK vytvořeny Humanitární jednotky ČČK, které mají spolupracovat se základními složky integrovaného záchranného systému a doplňovat jejich práci. Jednotky zde byly založeny v roce 2001 na základě zkušeností Německého červeného kříže, který poskytl potřebné informace pro vznik a složení HJ ČČK. Téměř ve všech Oblastních spolcích ČČK je fungující Humanitární jednotka ČČK.

Zásadní poznatek vyplývající z průzkumu je informace o počtu členů Humanitárních jednotek ČČK. V odborné literatuře je uváděn minimální počet členů 21. 31% respondentů odpovědělo, že jejich HJ ČČK nesplňuje minimální počet členů. Zde je na místě otázka: **Proč by se tímto limitem měly řídit všechny Humanitární jednotky ČČK?**

Dalším cílem průzkumu bylo zjistit uvedení teoretických poznatků HJ ČČK do praktické činnosti. Otázka číslo 5 ukazovala na daný cíl. Bylo zodpovězeno, že 71% Humanitárních jednotek ČČK zasahovala při krizovém stavu, tedy převedla svoje získané teoretické poznatky do praxe. Z této otázky také vyplynula využitelnost Humanitárních jednotek ČČK a jejich potřeba při krizových stavech.

Zajímavým zjištěním průzkumu byla otázka týkající se smlouvy o spolupráci. Přestože 62% oslovených spolků má podepsanou dohodu o plánované pomoci na vyžádání s HZS daného kraje, tak právě tato instituce HZS ČR není aktivátorem při mimořádné události a ČČK jde pomáhat sám z vlastní iniciativy. **Proč je tomu tak?**

Akceschopnost a připravenost Humanitárních jednotek ČČK byly dalšími cíli průzkumu. Z odpovědí bylo zjištěno, že 80% tázaných Oblastních spolků ČČK se účastní cvičení, která simulují krizové situace. Školení členů HJ ČČK, praktický nácvik postupů, cvičení HJ ČČK, dále činnost (existence) krizového štábu OS, metodická příprava postupů, seznamů členů a plánů svolání musí každý Oblastní spolek ČČK plnit podle Minimálního programu ČČK.

Posledním cílem průzkumu bylo zjistit největší hrozby, které mohou zasáhnout Českou republiku. Jednoznačně všechny odpovědi směřovaly k povodním, proto tedy je potřeba, aby právě Humanitární jednotky ČČK a ostatní složky IZS byly připraveny na aktivity spojené s povodní.

Domnívám se, že cíle, které byly stanoveny při tvorbě dotazníku, byly splněny.

Závěr

Naplnila se slova Jean Henri Dunanta?

*„Vytvořilo se tak jakési **jádro dobrovolných pomocníků**. Byla to jen kapka v moři, ale stačila k tomu, aby pozvolna zaplavila celý svět.“*

Tato slova jsou tak silná, že musí zaujmout úplně každého. Sama za sebe mohu odpovědět, že ANO.

Červený kříž je mezinárodní organizací, kde státy mezi sebou komunikují a vzájemně si pomáhají.

„Jádro dobrovolných pomocníků“ je v počtu několika tisíc v České republice, po celém světě jsou to miliony.

Pomoc Červeného kříže není zaměřena pouze na základní potravinovou pomoc, ale je rozšířena na pomoc materiální a hlavně psychosociální.

Domnívám se, že cíle bakalářské práce byly splněny. Z průzkumu vyvstalo několik otázek, které by se mohly stát podnětem pro nadřízené orgány Oblastních spolků ČČK a pro další odborné zkoumání.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

ANTUŠÁK, Emil; ZDENĚK, Kopecký. *Úvod do teorie krizového managementu I.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2002. 96 s. ISBN 80-245-0340-9.

BAŠTECKÁ, Bohumila, et al. *Terénní krizová práce: Psychosociální intervenční týmy.* 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005. 300 s. ISBN 80-247-0708-X.

Český červený kříž. *Mezinárodní humanitární právo.* Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2009. 40 s. ISBN 978-80-87036-37-2.

HÁLEK, Vítězslav. *KRIZOVÝ MANAGEMENT - teorie a praxe.* 1. vydání. Bratislava: nakladatelství Donau Media, s.r.o., 2008. 322 s. ISBN 978-80-89364-00-8.

JUKL, Marek. *Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly.* 2. doplněné vydání. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2005. 47 s.

KOHOUTEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo. *Psychologie katastrofické události.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. 362 s. ISBN 978-80-200-1816-8.

KREMLIČKA, Antonín; BUBLAN, František. Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi při zabezpečení nouzového přežití a humanitární pomoci. *112: Odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva.* 2010, ročník IX, č. 10, str. 16 - 17.

LINHART, Petr; ROUDNÝ, Radim. *Ochrana obyvatelstva a terorismu.* 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009. 237 s. ISBN 978-80-7395-165-8.

LINHART, Petr; ŠILHÁNEK, Bohumil. *Nevládní organizace působící v ochraně obyvatelstva v některých evropských zemích.* 1. vydání. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2009. 106 s. ISBN 978-80-86640-87-7.

PROCHÁZKOVÁ, Dana; ŘÍHA, Josef. *Krizové řízení*. 1. vydání. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2004. 226 s. ISBN 80-86640-30-2.

ŠTĚTINA, Jiří a kolektiv. *Medicína katastrof a hromadných neštěstí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, spol. s r. o., 2000. 436 s. ISBN 80-7169-688-9.

ŠTOREK, Josef; ALBERT, Roland. *Humanitární jednotky Českého červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2003. 32 s.

ŠTOREK, Josef; ALBERT, Roland. *Postup ČČK při zajišťování nouzového ubytování*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2004. 15 s.

ŠTOREK, Josef; ALBERT, Roland. *Postup ČČK při zajišťování nouzového stravování*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2004. 19 s.

ŠTOREK, Josef; ALBERT, Roland. *Zásady vedení a řízení Humanitárních jednotek ČČK*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2004. 16 s.

ŠTOREK, Josef; NOVÁK, Vladimír; ŠTAJER, Pavel. *Příručka pro krizové řízení v Českém červeném kříži*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2000. 100 s.

VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace: Komunikace rizika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. 176 s. ISBN 978-80-247-2510-9.

Zákony

Česká republika. Pokyn ze dne 6. 6. 2003, kterým se stanovuje postup při uzavírání dohod v rámci integrovaného záchranného systému. In *Sbírka interních aktů řízení generální ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra*. 2003, 25, s. 1-4.

Česká republika. Zákon v plném znění k 1. lednu 2010, o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2010, 2010, 149, 430, s. 5602-5616.

Česká republika. Zákon ze dne 5. března 1992 o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, částka 30, s. 743 - 746.

Internetové zdroje

Česká republika. Zákon ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, 73. Dostupný také z WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00239&cd=76&typ=r>>.

Český červený kříž. *Český červený kříž* [online]. 2010 - 2011 [cit. 2011-03-29]. Historie Československého červeného kříže a Českého červeného kříže. Dostupné z WWW: <<http://www.cervenykriz.eu/cz/historie.aspx>>.

LITERÁK, Radim. *Historie Československého červeného kříže* [online]. 2000,2001 [cit. 2011-03-29]. Historie Československého červeného kříže. Dostupné z WWW: <<http://ck.czweb.org/cck/historie.html>>.

WPublisher. *Hasičský záchranný sbor* [online]. 1999 - 2011 [cit. 2011-05-01]. Krizové stavy. Dostupné z WWW: <<http://www.hzsmsk.cz/index.php?a=cat.94>>.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Znak Českého červeného kříže	14
Obrázek 2: Struktura Českého červeného kříže	16
Obrázek 3: Oblastní spolky ČČK v České republice	17
Obrázek 4: Účast Oblastních spolků ČČK na dotazníkovém šetření	34
Obrázek 5: Počet Humanitárních jednotek ČČK.....	35
Obrázek 6: Typ pomoci, na který se Oblastní spolky ČČK zaměřují	37
Obrázek 7: Zásahovost Humanitárních jednotek ČČK	38
Obrázek 8: Typ pomoci při krizových stavech.....	39
Obrázek 9: Spolupráce s Oblastními spolky ČČK	40
Obrázek 10: Počet uzavřených dohod se subjekty	42
Obrázek 11: Přípravenost OS ČČK na krizové situace	44

Seznam tabulek

Tabulka 1: Statistické údaje ČČK v Pardubickém kraji za rok 2010	18
Tabulka 2: Pomáhající organizace v průběhu celých povodní	23
Tabulka 3: Typy krizových stavů	27
Tabulka 4: Počet Humanitárních jednotek ČČK	35
Tabulka 5: Počty členů Humanitární jednotky ČČK.....	36
Tabulka 6: Typ pomoci jednotlivých Oblastních spolků ČČK	37
Tabulka 7: Účast oblastních spolků ČČK na taktických cvičeních.....	44

Seznam použitých zkratk

ČČSK	Československý červený kříž
ČČK	Český červený kříž
ČR	Česká republika
HJ	Humanitární jednotky
HZS	Hasičský záchranný sbor
IZS	integrovaný záchranný systém
MU	mimořádná událost